«Су Анасы» Габдулла Тукай

СУ АНАСЫ

СУ АНАСЫ(«МАТЬ ВОДЫ»), В МИФОЛОГИИ КАЗАНСКИХ, ЗАПАДНОСИБИРСКИХ ТАТАР, ТАТАР-МИШАРЕЙ, КУМЫКОВ (СУВАНАСЫ), КАРАЧАЕВЦЕВ (СУУАНАСЫ) ДУХ ВОДЫ. У ТАТАР С. А. - РАЗНОВИДНОСТЬ ДУХОВ *СУ ИЯСЕ* (СУ ИЯСЕ - НЕРЕДКО ТАКЖЕ ДРУГОЕ НАЗВАНИЕ С. А.) ПРЕДСТАВЛЯЛАСЬ В ЧЕЛОВЕЧЕСКОМ ОБЛИКЕ. У С. А. ЕСТЬ МУЖ, СУ БАБАСЫ («ВОДЯНОЙ ДЕД»), И ДЕТИ (СЫНОВЬЯ ИНОГДА ТОЖЕ НАЗЫВАЮТСЯ СУ ИЯСЕ). ОНА МОЕТ СВОИХ ДЕТЕЙ, ВЫХОДЯ В ПОЛНОЧЬ НА МОСТИК НАД ВОДОЙ. ЛЮДЯМ С. А. ПОКАЗЫВАЕТСЯ НА БЕРЕГУ РЕКИ, РАСЧЁСЫВАЯ, ПОДОБНО *АЛБАСТЫ,* ВОЛОСЫ ГРЕБНЕМ. СЧИТАЛОСЬ, ЧТО С. А. МОЖЕТ НАСЛАТЬ ЗАСУХУ, БОЛЕЗНЬ, УТОПИТЬ ЧЕЛОВЕКА. ПОЭТОМУ МОЛОДАЯ ЖЕНА, ВПЕРВЫЕ ПОШЕДШАЯ В ДОМЕ МУЖА ЗА ВОДОЙ, В ДАР ЕЙ БРОСАЛА В ВОДУ МОНЕТКУ. У ТОБОЛЬСКИХ ТАТАР С. А. (СОУ КОРОТКОЯХ) СЧИТАЛАСЬ ГЛАВОЙ СОУ-ПЯРЕ, ЗЛЫХ ДУХОВ, ЗА "НОГИ ЗАТАСКИВАЮЩИХ ЛЮДЕЙ В ВОДУ. ПРЕДСТАВЛЯЛИ ЕЁ В ОБРАЗЕ СТАРУХИ С ДЛИННЫМИ СЕДЫМИ РАСПУЩЕННЫМИ ВОЛОСАМИ, ОБЫЧНЫМИ АТРИБУТАМИ СЧИТАЛИСЬ ЗОЛОТЫЕ ВЁДРА ИЛИ ЗОЛОТАЯ ГРЕБЁНКА.

(*ИСТОЧНИК: «МИФЫ НАРОДОВ МИРА».)*

ВУТАШ

ВУТАШ В МИФОЛОГИИ ЧУВАШЕЙ ДУХИ ВОДЫ. ТЕРМИН «В.» ФИННО-УГОРСКОГО ПРОИСХОЖДЕНИЯ. СЧИТАЛОСЬ, ЧТО В. ЖИВУТ ПОД ВОДОЙ, ВЕДУТ ТОТ ЖЕ ОБРАЗ ЖИЗНИ, ЧТО И ЛЮДИ. ОНИ ИМЕЮТ СЕМЬИ, СРЕДИ НИХ ЕСТЬ И СТАРЦЫ, И МЛАДЕНЦЫ. ЛЮДЯМ В. ОБЫЧНО ПОКАЗЫВАЮТСЯ В ОБРАЗЕ КРАСИВОЙ ДЕВУШКИ, РАСЧЁСЫВАЮЩЕЙ ДЛИННЫЕ ВОЛОСЫ ЗОЛОТЫМ ГРЕБНЕМ. МУЖЧИНЕ, СТАВШЕМУ ЕЁ ВОЗЛЮБЛЕННЫМ, В. НОСИЛА ДЕНЬГИ. СОГЛАСНО НЕКОТОРЫМ МИФАМ, ПРИ ПОСТРОЙКЕ МЕЛЬНИЦ В. ТРЕБОВАЛИ ЧЕЛОВЕЧЕСКИХ ЖЕРТВ. ИНОГДА В. ОТОЖДЕСТВЛЯЛИСЬ С ДУХАМИ «ШЫВ АМАШЕ» И «ШЫВ АШШЕ» (ЧУВАШ., БУКВ. «МАТЬ ВОДЫ» И «ОТЕЦ ВОДЫ»), КОТОРЫМ ТАКЖЕ ПРИНОСИЛИСЬ УМИЛОСТИВИТЕЛЬНЫЕ ЖЕРТВЫ.

(ИСТОЧНИК: «МИФЫ НАРОДОВ МИРА».)

ҖӘЙ КӨНЕ. ЭССЕҺАВАДА МИН СУДА КОЙНАМ, ЙӨЗӘМ;
ЧӘЧРӘТӘМ, УЙНЫЙМ, ЧУМАМ, БАШЫМ БЕЛӘН СУНЫ СӨЗӘМ.

ШУЛ РӘВЕШЧӘ БЕР СӘГАТЬ ЯРЫМ КАДӘРЛЕ УЙНАГАЧ,
ИНДЕ ШАЯТЬ БЕР СӘГАТЬСЕЗ ТИРЛӘМӘМ ДИП УЙЛАГАЧ,

ЙӨГЕРЕП ЧЫКТЫМ СУДАН, ТИЗ-ТИЗ КИЕНДЕМ ӨС-БАШЫМ;
КУРКАМ ҮЗЕМ ӘЛЛӘ НИДӘН — ЮК ЯНЫМДА ЮЛДАШЫМ.

БЕРВАКЫТ КИТӘМ ДИГӘНДӘ, ТӨШТЕ КҮЗЕМ

КӨНГӘ КАРШЫ ЯЛТЫРЫЙ КУЛЫНДАГЫ АЛТЫН ТАРАК;
ШУЛ ТАРАК БЕРЛӘН УТЫРА ТУЗГЫГАН САЧЕН ТАРАП.

ТЫН ДА АЛМЫЙЧА ТОРАМ, КУРКЫП КЫНА, ТЕШНЕ КЫСЫП.
ШУНДА ЯР БУЕНДАГЫ КУЕ АГАЧЛАРГА ПОСЫП.

САЧЛӘРЕН ҮРГӘЧ ТАРАП, СИКЕРДЕ ТӨШТЕ СУГА УЛ;
ЧУМДЫ ДА КИТТЕ, ТӘМАМ ЮК БУЛДЫ КҮЗДӘН ШУНДА УЛ.

ИНДЕ МИН ӘКРЕН ГЕНӘ КИЛДЕМ ДӘ КЕРДЕМ БАСМАГА.

ЯК-ЯГЫМДА ҺИЧ КЕШЕ ДӘ ЮКЛЫГЫН БЕЛДЕМ ДӘ МИН. -
ЧАПТЫМ АВЫЛГА, ТАРАКНЫ ТИЗ ГЕНӘ ЭЛДЕМ ДӘ МИН.

КҮРМИМЕН АЛНЫ ВӘ АРТНЫ, И ЧАБАМ МИН И ЧАБАМ;
АШЫГАМ, ТИРЛИМ, ПЕШӘМ ҺӘМ КЫП-КЫЗУ УТТАЙ ЯНАМ.

БЕР ЗАМАННЫ ӘЙЛӘНЕП БАККАН ИДЕМ АРТКА ТАБА,-
АҺ. ХАРАП ЭШ! - СУ АНАСЫ ДА МИНЕМ АРТТАН ЧАБА.

КЫЧКЫРАДЫР: «КАЧМА! КАЧМА! ТУКТА! ТУКТА, И

МИН КАЧАМЫН — УЛ КУАДЫР, УЛ КУАДЫР — МИН КАЧАМ;
ШУЛКАДӘРЛЕ КЫР ТЫНЫЧ, ҺИЧБЕР КЕШЕ ЮК ИЧМАСАМ.

ШУЛ РӘВЕШЧӘ ЧАБЫШЫП ҖИТТЕК АВЫЛГА БЕРВАКЫТ,
СУ АНАСЫНЫ КУАРГА КҮТӘРЕЛДЕ БАРЧА ЭТ!

«ВАУ!» ДА «ВАУ!» ДА, «ҺАУ!» ДА “ҺАУ” — БЕРТУКТАМЫЙ ЭТЛӘР ӨРӘ;
СУ АНАСЫ, КУРКЫП ЭТЛӘРДӘН, КИРЕГӘ ЙӨГЕРӘ.

ИНДЕ ЭШ ҖАЙЛАНДЫ, КУРКУДАН ТЫНЫЧЛАНДЫМ, ДИДЕМ;
И ЯВЫЗ КАРЧЫК! ТАРАГЫҢНАН КОРЫ КАЛДЫҢ,

ӨЙГӘ КАЙТТЫМ ДА: «ӘНИ, АЛТЫН ТАРАК ТАПТЫМ!» — ДИДЕМ;
«СУСАДЫМ, АРДЫМ, ӘНИ, — МИН БИК ОЗАК ЧАПТЫМ», — ДИДЕМ.

СӨЙЛӘГӘЧТЕН КЫЙССАНЫ, АЛДЫ ТАРАГЫМНЫ ӘНИ;
КУРКА ҮЗЕ АЛСА ДА, — УЙЛЫЙ ЭЧЕННӘН ӘЛЛӘ НИ...

ЯХШЫ, ХУШ. БАТТЫ КОЯШ. ЙОКЛАРГА ЯТТЫМ КИЧ БЕЛӘН;
ӨЙ ЭЧЕ ТУЛГАН ИДЕ КИЧКЕҺАВА, ХУШ ИС БЕЛӘН.

ЮРГАН АСТЫНДА ЙОКЫГА КИТМИ ЯТАМ МИН

МИН ЯТАМ РӘХӘТ КЕНӘ, ТОРМЫЙМ ДА КУЗГАЛМЫЙМ ӘЛЕ.
БУ ТАВЫШКА СИСКӘНЕП, ТОРГАН ЙОКЫСЫННАН ӘНИ:

— НИ КИРӘК? КЕМ БУ? КАРА ТӨНДӘ ВАКЫТСЫЗ КЕМ ЙӨРИ?
НӘРСӘ БАР СОҢ ТӨНЛӘ БЕРЛӘН, И ПЫЧАГЫМ КЕРГЕРИ!

— СУ АНАСЫ МИН, КИТЕР, КАЙДА МИНЕМ АЛТЫН ТАРАК?
БИР! БАЯ КӨНДЕЗ АЛЫП КАЧТЫ СИНЕН УГЪЛЫН, КАРАК!

ТӨШКӘН АЙНЫҢ ШӘҮЛӘСЕ, МИН ЮРГАН

ҺИЧ ӨЗЕКСЕЗ ШЫК ТА ШЫК! БЕЗНЕҢ ТӘРӘЗӘНЕ КАГА;
УЛ КОТОЧКЫЧ САЧЛӘРЕННӘН ЧИШМӘ ТӨСЛЕ СУ АГА.

ӘНКӘЕМ АЛТЫН ТАРАКНЫ, ТИЗ ГЕНӘ ЭЗЛӘП ТАБЫП,
АТТЫ ДА ТЫШКА, ТИЗҮК КУЙДЫ ТӘРӘЗӘНЕ ЯБЫП.

СУ АНАСЫННАН КОТЫЛГАЧТЫН, ТЫНЫЧЛАНГАЧ, ӘНИ
И ОРЫШТЫ, И ОРЫШТЫ, И ОРЫШТЫ СОҢ МИНЕ!

МИН ДӘ ШУННАН БИРЛЕ АНДЫЙ ЭШКӘ КЫЙМЫЙ БАШЛАДЫМ,

Бауман урамында «Су анасы» фонтаны

СҮЗЛЕК ЭШЕ:

КОЕНАМ- КУПАЮСЬ

ЙӨЗӘМ- ПЛАВАЮ

СӘГАТЬ ЯРЫМ- ПОЛТОРА ЧАСА

ШАЯТЬ- НАВЕРНО

ЮЛДАШЫМ – ИПТӘШЕМ,ДРУГ

ХАТЫН- ЖЕНЩИНА

ЯЛТЫРЫЙ-БЛЕСТИТ

САЧЕН-ЧӘЧЕН,ВОЛОСЫ

ПОСЫП- КАЧЫП,ПРЯЧАСЬ

БАСМА- МОСТИК

КИРЕГӘ ЙӨГЕРӘ- БЕЖИТ ОБРАТНО

ЧИЕРТӘ-СТУЧИТ

ИЯСЕ- ХОЗЯИН

ОРЫША-РУГАЕТ

-СКАЖИ ЧТО ТЫ ВОДЯНАЯ И ЧТО У ТЕБЯ ЕСТЬ ЗОЛОТОЙ ГРЕБЕШОК.

- СКАЖИ ЧТО ТЫ ОЧЕНЬ БОИШЬСЯ.

- СКАЖИ СВОЕМУ СЫНУ, ЧТО НЕЛЬЗЯ ТРОГАТЬ ЧУЖИЕ ВЕЩИ.

- СПРОСИ У СВОЕГО ДРУГА ЛЮБИТ ЛИ ОН СКАЗКИ?

- СПРОСИ У СВОИХ ОДНОКЛАССНИКОВ ЧТО ОНИ УЗНАЛИ СЕГОДНЯ НА УРОКЕ?

ӨЙ ЭШЕ:

“СУ АНАСЫ” ӘКИЯТ-ПОЭМАСЫНЫҢ ҮЗЕГЕЗГӘ ОШАГАН ӨЛЕШЕНӘ РӘСЕМ ЯСАРГА,

ТУРЫ КИЛГӘН ЮЛЛАРЫН ЯЗЫП КУЯРГА.

Барыгызга да
җавапларыгы
з өчен рәхмәт
Сау булыгыз.